

Sammanträde med MKB-forum i Oskarshamn för studier av slutförvarssystem för använt kärnbränsle i Oskarshamns kommun.

Tid: Onsdagen den 8 december 2004 kl. 9.30 - 16.00

Plats: Äspölaboratoriet, Oskarshamn

Närvarande:

Länsstyrelsen i Kalmar län: Ulf Färnhök, ordförande
Sven Andersson

Oskarshamns kommun: Kjell Anderson
Elisabeth Englund
Rigmor Eklind
Charlotte Liliemark
Kaj Nilsson
Göte Pettersson
Lars Tyrberg
Peter Wretlund
Harald Åhagen

SKI: Josefin Päiviö Jonsson

SSI: Björn Hedberg

SKB: Claes Thegerström (del av mötet)
Kristina Dahlström (del av mötet)
Saida Laârouchi Engström
Monica Granberg
Anders Nyström
Katarina Odéhn
Olle Olsson
Peter Wikberg
Lars Birgersson, sekreterare

Nästa möte: Fredagen den 11 mars 2005.

Innehåll

1	Fastställande av dagordning	4
2	Föregående mötesanteckningar	4
3	Oskarshamns kommun	4
3.1	Lägesrapport	4
3.2	Kommunens yttrande över omfattnings- och avgränsningsrapporten.....	5
3.3	MKB-frågor	7
4	Lägesrapport SKB	10
4.1	Lägesrapport för CLAB2 och inkapslingsanläggningen	10
4.2	Aktuellt från platsundersökning i Forsmark.....	11
4.3	Aktuellt från platsundersökning i Oskarshamn	11
4.4	Information om pågående bullerutredningar	12
4.5	Information om samhällsutredningar	12
5	Lägesrapport från SKI	13
6	Lägesrapport från SSI.....	14
7	Lägesrapport länsstyrelsen	15
8	Möten under 2005 – datum och tema.....	15

Bilagor

- Bilaga 1 Lägesrapport – Oskarshamn kommun.
- Bilaga 2 Oskarshamns kommuns yttrande över ”omfattnings- och avgränsningsrapporten”. Kopia på visade OH-bilder.
Kaj Nilsson, Oskarshamns kommun.
- Bilaga 3 SKB:s arbete med omfattnings- och avgränsningsrapporten. Kopia på visade OH-bilder.
Saida L. Engström, SKB.
- Bilaga 4 Anteckningar från möte mellan SKB och SSI avseende redovisning av alternativa metoder.
- Bilaga 5 ”MKB-frågor” från Oskarshamns kommun.
- Bilaga 6 Betydelsen av grundvattnets flödesmönster för lokaliseringen av slutförvaret. Kopia på visade OH-bilder.
Olle Olsson, SKB.
- Bilaga 7 SKB:s arbete med inkapslingsanläggningen. Kopia på visade OH-bilder.
Anders Nyström, SKB.
- Bilaga 8 Aktuellt från platsundersökningen i Forsmark. Kopia på visade OH-bilder.
Olle Olsson, SKB.
- Bilaga 9 Aktuellt från platsundersökningarna i Oskarshamn. Kopia på visade OH-bilder.
Peter Wikberg, SKB.
- Bilaga 10 Pågående bullerutredningar. Kopia på visade OH-bilder.
Saida L. Engström, SKB.
- Bilaga 11 Information om samhällsutredningar. Kopia på visade OH-bilder.
Saida L. Engström, SKB.
- Bilaga 12 Lägesrapport SKI. Kopia på visade OH-bilder.
Josefin Päiviö Jonsson, SKI.
- Bilaga 13 Minnesanteckningar från möte om formella expertutfrågningar.
SSI.
- Bilaga 14 Lägesrapport länsstyrelsen.
Sven Andersson, länsstyrelsen i Kalmar län.
- Bilaga 15 Möten under 2005 – datum och tema. Kopia på visade OH-bilder.
Saida L. Engström, SKB.

1 Fastställande av dagordning

SKB:s information om arbetet med omfattnings- och avgränsningsrapporten, punkt 4.4 i utsänt förslag till dagordning, flyttades till punkt 3.2 för att komma i direkt anslutning till kommunens yttrande över rapporten. I övrigt godkändes utskickat förslag till dagordning.

2 Föregående mötesanteckningar

Föregående protokoll, nr 48 från sammanträde 2004-10-06, har varit på granskning. Under mötet cirkulerades protokollet för underskrift.

3 Oskarshamns kommun

3.1 Lägesrapport

Peter Wretlund, kommunalråd i Oskarshamns kommun, gav en övergripande lägesrapport för arbetet inom LKO-projektet, se *bilaga 1*.

En uppföljning av LKO-projektets organisation har genomförts. Generellt sett är deltagarna nöjda med hur arbetet i projektet bedrivs. Något som dock behöver förbättras är att få in ungdomsperspektivet i arbetet. Vidare kommer bemanningen av grupperna att förändras, bland annat kommer Peter Wretlund att bli ordförande i utvecklingsgruppen.

Granskning av Fud-program 2004 pågår inom arbetsgrupperna. Grupperna ska lämna synpunkter senast vid årsskiftet, varefter synpunkterna sammanställs och ett yttrande planeras vara klart till kommunstyrelsen den 22 februari. Kommunfullmäktige kan behandla yttrandet den 14 mars.

Kommunens ansökan om extra pengar från Kärnavfallsfonden – 1,5 miljoner kr för 2005 och 2 miljoner kr för 2006 – har beviljats av Miljödepartementet.

Kommunen har nyligen fått SKB:s program för fortsatta undersökningar och program för samhällsutredningar för att uppfylla fullmäktiges villkor 10, ”komplett platsundersökningsprogram”. SKB har även tagit fram ”Motiv för utvidgning av delområdet Simpevarp”, som fullmäktige begärde i september förra året. Det är nu angeläget att klara ut villkoret så snabbt som möjligt och få programmet och motivet till utvidgning till behandling i fullmäktige.

Skriftlig lägesrapport utdelades i vilken hittills utfört arbete och planering av kommande arbete i *Samhällsgruppen, Misterhultsgruppen, Kommungruppen och Säkerhetsgruppen* redovisas, se *bilaga 1*.

Frågor och diskussion

Saida L. Engström, SKB, påpekade att i den utdelade lägesrapporten från Samhällsgruppen nämns att projektplanen för CARL-projektet reviderats efter diskussion med Göran Sundqvist och Mark Elam. Saida L. Engström framförde att alla aktörer inom projektet, det vill säga SKB, SKI, SSI och kommunerna, måste vara överens om eventuella revideringar av projektplanen. Harald Åhagen, Oskarshamns kommun, framförde att det borde ha stått ”detaljerings” istället för ”revidering”. Anteckningar från mötet med Göran Sundqvist och Mark Elam kommer att distribueras då de är skrivna.

Josefin Päiviö Jonsson, SKI, önskade att kommunen utvecklade vad som menas med ”Misterhults intresseförening” i Misterhultsgruppens lägesrapport. Charlotte Liliemark, Oskarshamns kommun, förklarade att det syftar på den intresseförening som föreslås bildas för att driva utvecklingsfrågor i Misterhultsområdet. Ett utkast till utvecklingsplan med förslag till utvecklingsinsatser har tagits fram. Gruppen arbetar nu på att skapa en operativ organisation i vilken dessa projekt skall drivas och har uppfattningen att det vore en fördel om det skapades en ny intresseförening för lokal utveckling. Inriktningen är att lägga genomförandet utanför LKO-projektet, eftersom arbetet avses att drivas längre än till att ansökan om slutförvaret lämnas in år 2008 och oberoende av om det blir aktuellt eller ej att lokalisera ett slutförvar till kommunen.

3.2 Kommunens yttrande över omfattnings- och avgränsningsrapporten

Kaj Nilsson, Oskarshamn kommun, redogjorde för LKO:s yttrande över SKB:s omfattnings- och avgränsningsrapport version 0, se *bilaga 2*.

En övergripande kommentar är att rapporten ger en samlad och lättillgänglig bild av SKB:s underlag för det utökade samrådet. Lättillgängligheten medför dock att rapporten blir mycket översiktlig och man har därför haft svårt att engagera medlemmarna i bland annat Misterhultsgruppen.

Bland de mer detaljerade kommentarerna framför kommunen att det är viktigt att SKB:s värdering av platserna görs på ett transparent sätt. Vidare anser kommunen att den alternativredovisning som föreslås av SKB har för låg ambitionsnivå. Alternativa metoder bör enligt kommunens uppfattning redovisas med större bredd och djup.

Kaj Nilsson framförde att LKO gärna deltar i en dialog om hur ett gott samrådsarbete kan komma till stånd och att LKO:s arbetsgrupper gärna deltar i genomförandet av olika aktiviteter som kan ge bredd och djup i samrådet. Detta för att beslutsunderlag och MKB ska bli av så bra kvalitet som möjligt.

Den 16 november antog kommunstyrelsen LKO-projektets samlade yttrande över SKB:s avgränsningsrapport, version 0.

I anslutning till kommunens redovisning av sitt yttrande avseende omfattnings- och avgränsningsrapporten redogjorde Saida L. Engström för SKB:s fortsatta arbete med rapporten, se *bilaga 3*.

Under det senaste året har huvudtemat för samråden varit omfattnings- och avgränsningsrapporten. Målet med arbetet under denna period har varit att samla in synpunkter från allmänhet, organisationer, kommuner och myndigheter på omfattning och avgränsningar av de utredningar som ska utgöra underlag för MKB-dokumentet. Inom samråden har det framkommit synpunkter och förslag på både innehåll i utredningar och mer övergripande processfrågor, till exempel kring alternativa sätt att ta hand om det använda kärnbränslet.

De synpunkter som framkommit på och i anslutning till samrådsmöten återfinns i anteckningarna från respektive möte, som i sin tur finns på SKB:s hemsida. I den årliga sammanställningen av genomförda samråd kommer samtliga frågor och synpunkter som inkommit under året att redovisas. Där återfinns även skriftliga synpunkter som framförts utanför ramen av något möte, till exempel de synpunkter som kommunen och länsstyrelsen har lämnat på ”omfattnings- och avgränsningsrapporten”.

SKB har fört en dialog med SSI avseende kommande alternativredovisningar, med fokus på alternativet djupa borrhål. Som resultat av denna dialog pågår arbete med att ta fram en planering för en fördjupad redovisning, vilken ska vara klar hösten 2005. Se *bilaga 4* för anteckningar från mötet med SSI.

Det är flera centrala utredningar som ska vara klara hösten 2005 och SKB planerar att ha samrådsmöten i både Oskarshamn och Östhammar för att presentera och diskutera resultaten. Dessa möten kommer att handla om frågor kring lokalisering i stort, där aspekter som in- och utströmningsområden och därtill kopplade frågor tas upp, samt alternativa metoder, speciellt djupa borrhål.

Under 1:a kvartalet 2005 kommer SKB att redovisa utgångspunkten för utredningsarbetet i version 1 av ”omfattnings- och avgränsningsrapporten”, där de synpunkter och förslag som framkommit i samråden beaktats. Därefter kommer såväl struktur som innehåll i MKB-dokumentet att löpande detaljeras och justeras med hänsyn till vad som kommer fram i samråden, samt vid projektering, undersökningar och utredningar för planerade anläggningar.

Under 1:a kvartalet 2005 kommer SKB även att ta fram sammanställningen "Utökad samråd enligt miljöbalken, 2004", där bland annat synpunkter, frågor och svar från samråden under 2004 kommer att redovisas.

Diskussion

Kommunen framförde att vissa avsnitt i omfattnings- och avgränsningsrapporten inte skapar intresse, till exempel det kapitel som behandlar transporter (kap 4.6). Det gäller att få folk engagerade, att hitta strukturer för att få ut frågorna.

Saida L. Engström instämde i att det är svårt att skapa ett ännu bredare intresse för kärnavfallsfrågan. Det var inte heller något stort intresse vid samrådsmötet i Östhammar den 25 november. Sex personer kom på öppet hus och ett tjugotal på själva mötet. Vad gäller att skapa intresse så kan nämnas att det lokala mötet om kustvägen Fårbo-Simpevarp som hölls den 10 maj var välbesökt och uppskattat. Den 5 april 2005 kommer SKB att ha samrådsmöte med allmänheten. Detta möte, som liksom samrådsmötet i Östhammar den 25 november, kommer att handla om byggande och drift av anläggningarna samt de störningar som kan uppstå i samband med till exempel bergarbeten och transporter, kommer att äga rum i Figeholm, just för att engagera de som bor i Simpevarp/Laxemar-området och längs den tilltänkta transportvägen.

Erfarenheter visar dock på att även om "bara" ett tjugotal personer kommer till ett möte, så ställs alla upptänkliga frågor. SKB möter många invånare i båda kommunerna inom ramen för den löpande dialogen och SKB erhåller många frågor även på detta sätt. Sammanfattningsvis så är de formella samråden på intet sätt de enda tillfällen som finns för att ta del av de synpunkter och frågor som finns i kommunerna.

Kommunen undrade hur SKB hanterar att olika instanser framfört olika synpunkter på avgränsningsrapporten. Saida L. Engström informerade om att det i vissa fall har inkommit tämligen olika synpunkter från remissinstanserna, till exempel vad gäller omfånget av redovisningen av djupa borrhål och transmutation. Vissa instanser anser att dessa metoder inte behöver studeras eller utvecklas mer, eftersom de inte inom rimlig tid kan komma att utgöra något alternativ till KBS-3. Andra anser att SKB borde försöka utveckla dessa metoder betydligt mer för att de så småningom ska bli jämförbara med KBS-3. Saida L. Engström betonade att SKB själva, helt enligt gällande lagar, måste ta ställning till vad man anser ska göras och tas fram till ansökningarna.

3.3 MKB-frågor

Inför mötet hade Oskarshamns kommuns ställt två stycken "MKB-frågor" till SKB. "MKB-frågorna" framgår av *bilaga 5*.

MKB-fråga nr 6 – Avfallsmängder

MKB-fråga nr 7 – In- och utströmning

Avfallsmängder

LKO:s Säkerhetsgrupp och Kommungrupp har formulerat MKB-fråga nr 6 avseende avfallsmängder, se *bilaga 5*.

Första stycket i kommunfullmäktiges villkor 2 för platsundersökningsbeslutet lyder:

Endast använt kärnbränsle som produceras i landet, med de volymer som SKB angivit i FUD-K, behandlas i lokaliseringsprocessen.

Det finns emellertid en uppfattning inom kraftindustrin att reaktorerna bör kunna producera el under 60 år. I Fud-program 2004 bekräftas att SKB:s planering baseras på ett referensscenario med 40 års drift av reaktorerna, vilket ger upphov till 4 500 kapslar motsvarande 9 300 ton uran. Kommunen menar att möjligheten till förlängd drifttid av reaktorerna måste påverka SKB:s ansökan med MKB på två sätt:

- 1) Redovisningen bör omfatta konsekvenserna av en förlängd drifttid för inkapslingsanläggningen och slutförvaret.
- 2) Även redovisningen av nollalternativet måste rimligen ta hänsyn till kärnkraftens framtida livslängd. Särskilt efterlyser vi en redovisning av hur säkerhetsanalysen för nollalternativet påverkas om Clab skall ta emot större avfallsmängder än planerat.

SKB bör även klargöra vilka konsekvenser kärnkraftsverkens planerade effekthöjningar får vad gäller mängden använt kärnbränsle och bränslets resteffekt.

Saida L. Engström svarade att de frågor kommunen framför kommer att belysas i MKB-arbetet.

Diskussion

Kommunen framförde att SKB måste vara tydliga med vad som utgör referensalternativet, inte minst eftersom kommunens villkor är förknippat med en viss avfallsmängd.

Claes Thegerström, SKB, framförde att SKB idag inte vet hur kärnavfallsprogrammet kommer att utformas. SKB vet inte heller hur väl bergvolymen kan utnyttjas med tanke på sprickor etc. Dessa faktorer beaktas dock

i projekteringsarbetet. Dessutom leder effekthöjningen till att bränslet får andra egenskaper, vilket även detta beaktas i SKB:s arbete.

Saida L. Engström, SKB, framförde att det kommer att finnas ett huvudalternativ i ansökan. SKB kommer, i samråd med kommunen, att detaljera de utredningar som behöver göras för att belysa olika avfallsmängder.

Olle Olsson, SKB, framförde att SKB vill bygga ett förvar, oberoende av antalet kapslar.

In- och utströmning

LKO:s Säkerhetsgrupp har formulerat MKB-fråga nr 7 avseende in- och utströmning, se *bilaga 5*. Frågan finns med på den särskilda lista som SKI och SSI har tagit fram i samarbete med kommunen för uppföljning av villkor 7.

Kommunen framförde att frågan om in- och utströmningsområden länge varit en av SSI:s huvudpunkter vid granskningen av SKB:s program. Nya resultat från SKB visar att regional topografi är av mindre betydelse för grundvattenströmningen på aktuell förvarsnivå, jämfört med lokala variationer i topografien. SSI har emellertid ifrågasatt SKB:s slutsatser.

Kommunen ser med anledning av detta behov av klargöranden, särskilt på två punkter med bäring på miljökonsekvensbeskrivningen.

1. En klar och tydlig redogörelse för den regionala grundvattenmodelleringen för Småland, inkluderande på vilka punkter SKB:s experter kommer till samma slutsatser som myndigheternas experter, på vilka punkter man kommer till olika slutsatser och vilka osäkerheter som finns.
2. En sammanhållen beskrivning av alla faktorer som påverkar en förläggning av ett slutförvar till inlandet respektive vid kusten och hur SKB väger samman dessa faktorer i platsvalet.

Olle Olsson gav SKB:s syn på den betydelse grundvattnets flödesmönster har för lokaliseringen av slutförvaret, se *bilaga 6*.

De aspekter myndigheterna lyfter fram som skulle kunna vara av fördel för en inlandslokalisering jämfört med mer kustnära platser berör grundvattnets strömningsmönster och den lägre salthalten.

Vad beträffar grundvattnets strömningsvägar har SKB:s tidigare studier visat att:

- korta strömningsvägar finns även i inlandet
- regionala strömningsmodeller är förknippade med stora osäkerheter
- det är viktigare med låg grundvattengenomsläpplighet

SKB kommer genom ytterligare analyser av faktorer som kan påverka grundvattenströmningen i regional skala att svara upp på myndigheternas begäran om kompletterande redovisning. SKB har påbörjat arbetet med att titta på regionala grundvattenflödesförhållanden. Arbetet kommer att avslutas under hösten 2005.

Vad beträffar grundvattnets salthalt har SKB:s studier visat att:

- hög/låg salthalt innebär både för- och nackdelar
- återfyllnadsmaterialet ska anpassas till platsen
- högre salthalt medför behov av större andel bentonit i återfyllnadsmaterialet

En utvärdering av buffert- och återfyllnadsmaterialets egenskaper och deras beroende av grundvattnets salthalt kommer att redovisas i SR-Can.

Diskussion

I den efterföljande diskussionen framförde kommunen att man känner viss oro för grundvattenfrågan eftersom SKB:s och myndigheternas experter verkar ha olika uppfattning. SKB framförde att ett antal antaganden måste göras för att kunna beräkna grundvattenströmningen. Olika antaganden kan leda till olika resultat, vilket förklarar att olika experter kommer fram till olika slutsatser.

SKI konstaterade att grundvattenfrågan faller utanför själva Fud-processen eftersom komplett underlag saknas från SKB. Kompletterande underlag kommer enligt SKB:s planer att vara klart efter sommaren 2005.

4 Lägesrapport SKB

4.1 Lägesrapport för CLAB2 och inkapslingsanläggningen

Anders Nyström, SKB, redogjorde för SKB:s arbete med inkapslingsanläggningen, se *bilaga 7*.

Vid kapsellaboratoriet utvecklas två metoder för svetsning av kapselns lock; elektronstrålesvetsning (EBW) och friktionssvetsning (FSW). Bedömningen utifrån hittills uppnådda resultat är att underlag för att välja svetsmetod kan vara framme enligt plan, det vill säga i början av 2005. Kriterier för val av svetsmetod har tagits fram.

SKB:s huvudalternativ är att inkapslingsanläggningen lokaliseras i anslutning till Clab. Avsikten är att inlämna tillståndsansökningarna i mitten av 2006. Arbetet går i stort sett enligt planeringen, förutom att SR-Can är något försenad.

Diskussion

Kommunen undrade om SKB har för avsikt att ta fram en modell över inkapslingsanläggningen. SKB svarade att det framförallt är skisser och CAD-ritningar som tas fram, men att det kunde vara bra att ta fram en datormodell över inkapslingsanläggningen. En sådan modell skulle även kunna vara värdefull vid samrådsmöten.

4.2 Aktuellt från platsundersökning i Forsmark

Olle Olsson, SKB, informerade om platsundersökningen i Forsmark, se *bilaga 8*.

SKB bedriver platsundersökningar på 3 platser; Forsmark, Simpevarp och Laxemar. De inledande platsundersökningarna är avslutade. Platsbeskrivande modeller, version 1.1, är färdiga för Forsmark och Simpevarp. Arbetet med modellversion 1.2 pågår. Val mellan Simpevarp och Laxemar kommer att göras hösten 2005. Platsundersökningarna kommer att avslutas sommaren 2007 och ansökan lämnas in i slutet av 2008.

I Forsmark har det sjunde borrhålet nyligen avslutats. Resultaten från kärnborrhålen visar att vattengenomsläppligheten är hög nära ytan (ned till cirka 200 m djup) för att vara mycket låg på större djup. I kandidatområdet centrala del finns en sprickzon som stupar åt sydöst. Detta har resulterat i att det fortsatta arbetet huvudsakligen fokuseras på kandidatrådets nordvästra del. Det fortsatta arbetet kommer bland annat att innebära att gränsen för tillgänglig bergvolym på försvarsdjup bestäms och karakteriseras.

Två potentiella lägen för ovanjordsanläggningarna har identifierats, vid SFR respektive vid infarten till Forsmark.

4.3 Aktuellt från platsundersökning i Oskarshamn

Peter Wikberg, SKB, redogjorde för platsundersökningen i Oskarshamn, se *bilaga 9*.

Sedan en tid pågår platsundersökningar i både Simpevarps- och Laxemarområdet. Fyra kärnborrhål är borrade i Simpevarpsområdet. Resultaten från dessa visar bland annat att det finns en sprickzon som stupar in under Ävrö, vilket begränsar den volym som skulle kunna vara tillgänglig för ett slutförvar.

I dagsläget ser därmed Laxemarområdet mer lovande ut. I Laxemarområdets nordöstra del finns sedan tidigare två djupa borrhål, KLX01 och -02. Utöver dessa har ytterligare tre djupa kärnborrhål borrats. För närvarande pågår kärnboringarna vid Ström (KLX05). Totalt planeras cirka 15 djupa borrhål i Laxemarområdet.

De resultat som hittills framkommit indikerar att en sprickzon delar upp Laxemar i en nordlig och en sydlig del. För närvarande undersöks zonens egenskaper.

Till hösten 2005 planeras preliminära säkerhetsbedömningar vara framtagna för båda områdena, varefter ett väljs för komplett platsundersökning. Fram till dess fokuseras de fortsatta undersökningarna till Laxemarområdet.

4.4 Information om pågående bullerutredningar

Saida L. Engström, SKB, redogjorde för de pågående bullerutredningarna, se *bilaga 10*.

Inledningsvis informerade Saida L. Engström om att samrådsmöte med allmänheten planeras att hållas i Figeholm den 5 april 2005. Temat för mötet kommer att bli byggande och drift av inkapslingsanläggningen och slutförvaret, samt de störningar som kan uppstå i samband med till exempel bergarbeten och transporter. Saida L. Engström gav därefter en översiktlig redovisning av pågående bullerutredningar. En detaljerad redogörelse kommer att ges av SKB:s bullerkonsult vid nästa möte med MKB-forum.

För närvarande arbetar SKB med att fastställa dagens situation vad gäller buller, samt beräkna vad tillkommande källor och verksamheter förknippade med inkapslingsanläggningen och slutförvaret kan tänkas innebära ur bullersynpunkt.

Buller kommer fram för allt att uppstå i samband med uttag och transporter av bergmassor. Under byggskedet, det vill säga under de första cirka sju åren, tas cirka en tredjedel av den totala volymen bergmassor ut. Dessa massor behövs inte för återfyllnaden i slutförvaret, utan kan användas till andra ändamål i regionen. Massorna läggs i ett tillfälligt upplag i väntan på att transporteras iväg. Resterande bergmassor tas ut under drifttiden, vilken uppgår till 30-40 år. Hälften av dessa massor används för återfyllnad av deponeringstunnlarna. Resterande volym kommer att användas till återfyllning av tunnlar och schakt. Dessa bergmassor kommer att mellanlagras i bergupplag.

4.5 Information om samhällsutredningar

Saida L. Engström, SKB, redogjorde för arbetet inom samhällsutredningarna, se *bilaga 11*.

Ett flertal samhällsutredningar genomfördes när SKB:s förstudier pågick för några år sedan. Nya frågor har dock tillkommit och andra utredningar ska fördjupas. SKB har därför i samarbete med Oskarshamns och Östhammars kommun tagit fram ett antal utredningar som ska besvara olika samhällsfrågor. Utredningarna är indelade i kommunspecifika och generella utredningar, som är gemensamma med Östhammars kommun.

De kommunspecifika utredningarna som prioriterats för Oskarshamns kommun är:

- Nulägesanalys och utvecklingsplan för Misterhult
- Upphandlingsutredning för slutförvarssystem
- Slutförvaret i ett bredare utvecklingsperspektiv
- Effekter på turism, boende och image

Prioriterade generella utredningar är:

- Erfarenheter från stora industri- och infrastrukturprojekt
- EU och andra länders avfall

Upphandlingsutredning kommer att genomföras i två steg. Steg 1 utgörs av en intern SKB-utredning, vilken startar i januari 2005 och kommer att pågå till försommaren. Den ska ge svar på vad SKB behöver och vad SKB ställer för krav på sina leverantörer. I steg 2 kommer det att utredas vilka kompetenser och vilken potential som finns i kommunen. Detta arbete kräver kommunens engagemang.

5 Lägesrapport från SKI

Josefin Päiviö Jonsson gav en lägesrapport för SKI:s arbete, se *bilaga 12*.

SKI har nyligen fattat beslut om att inrätta områden av riksintresse för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall i Oskarshamns kommun och Östhammars kommun.

Följande tre ideella föreningar har inkommit med ansökningar om bidrag för att följa samråden:

- Miljövänner för kärnkraft
- Miljörörelsens kärnavfallssektariat
- Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning

SKI:s beslut kommer före jul och pengarna kommer att betalas ut i början på nästa år. Totalt rör det sig om 3 miljoner kronor för 2005.

Bland övrigt arbete kan nämnas att SKI är i slutfasen av granskningen av interimrapporten inför SR-Can, att man nyligen arrangerat en workshop i Lund

om långtidsstabilitet av buffert och återfyllnad, samt att förslag har tagits fram på hur SKI kan bidra till att uppfylla kommunens villkor nr 3.

Innehållet i SKI:s verksamhetsplan för 2005 är nu fastställt. SKI kommer inte att få mer anslag. Däremot kan det bli aktuellt för SKI att ta ut ersättning för kommande prövningar, till exempel i samband med effekthöjningar och SKB:s ansökningar.

Diskussion

Kommunen undrade om det är möjligt att ta bort de nu utpekade områdena av riksintresse för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. SKI svarade att om riksintresset inte behövs, till exempel på grund av SKB:s prioriteringar, tas det bort. Riksintresset kan även komma att avgränsas ytterligare om resultaten från SKB:s platsundersökningar indikerar att ett mindre område är intressant ur lokaliseringssynpunkt.

6 Lägesrapport från SSI

Björn Hedberg gav en lägesrapport för SSI:s arbete.

Granskning av interimrapporten inför SR-Can pågår. SSI kommer att börja granska FUD 2004 efter årsskiftet och kommer att lämna sitt yttrande till SKI den 1 maj. SSI:s förslag till allmänna råd till slutförvarsföreskrifterna (SSI FS 1998:1) har nyligen gått ut på remiss.

Den 23-24 november hölls ett uppstartsmöte för SSI:s projekt avseende formella expertutfrågningar. Vid mötet deltog representanter från SSI, Oskarshamns och Östhammar kommuner, SKI och SKB. SSI kommer att använda metoden med expertutfrågningar i sitt granskningsarbete.

Det finns ett antal kritiska frågor förknippade med till exempel den långsiktiga säkerheten hos ett slutförvar, som är svåra att ge ett exakt svar på. Expertutfrågningarna baseras på att ett antal experter ger sitt svar på en konkret fråga. Experterna kan göra olika bedömningar och därmed ge olika svar, vilket kan innebära problem med att väga ihop de olika bedömningarna samtidigt som det resulterar i att frågeställningen blir väl genomlyst. Frågor som kan bli aktuella vid expertutfrågningarna är frekvensen för och konsekvensen av ett jordskalv i närheten av ett slutförvar i Forsmark eller Oskarshamn.

Projektet med expertutfrågningar pågår under första halvan av 2005. Anteckningar från uppstartsmötet i november återfinns i *bilaga 13*.

Diskussion

SSI:s projekt avseende expertutfrågningar diskuterades. Kommunen påpekade att det framförallt är ”smala” frågor, som bara tittar på en del av verkligheten, som går att expertbedöma. Breda frågor, som kan vara av större intresse, går inte att expertbedöma. Det är därför viktigt att välja rätt frågor för expertbedömningen. Kommunen framförde vidare att projektets trovärdighet kan skadas om SKB deltar i finansieringen. SSI framhöll att en förutsättning för att projektet ska kunna genomföras – på grund av SSI:s begränsade resurser – är samfinansiering med SKI och SKB.

7 Lägesrapport länsstyrelsen

Sven Andersson, länsstyrelsen i Kalmar län, gav en lägesrapport om länsstyrelsens arbete, se *bilaga 14*.

SKB:s pågående platsundersökning kräver regelbundna samråd med länsstyrelsen enligt miljöbalken 12 kap för de verksamheter eller åtgärder som ”väsentligt kan komma att påverka naturmiljön”. Exempel på ärenden är borrhälar, spolvattenhantering och geotekniska undersökningar. SKB och länsstyrelsen har utarbetat bra rutiner för dessa samråd.

Den 11 november hölls tidigt samråd avseende frågan om planerad vattenförsörjning för Lilla Laxemar.

8 Möten under 2005 – datum och tema

Saida L. Engström, SKB, redogjorde för framkomna förslag till teman för möten med MKB-forum under 2005, se *bilaga 15*.

Följande mötesdatum bestämdes för år 2005:

- 11 mars
- 1 juni
- 25-27 augusti
- 17 november

Förutom sedvanliga lägesrapporteringar bestämdes ett antal teman för 2005 års möten. Mötet den **11 mars** kommer att ha följande teman:

- Clab 2. SKB och SKI redovisar erfarenheter från granskningsprocessen.
- ”Projektering”. SKB informerar om byggande och drift av inkapslingsanläggningen och slutförvaret, samt de störningar som kan uppstå i samband med till exempel bergarbeten och transporter.
- Öppna möten. Ska MKB-forums möten vara öppna för allmänheten? För- och nackdelar med detta.
- SKB informerar om den lokala informationsverksamheten.

I dagsläget finns det inget tema för mötet som ska hållas den **1 juni**.

Den **25-27 augusti** kommer MKB-forum att ha ett gemensamt möte, inklusive resa till Frankrike/Belgien, med Samrådsgrupp Forsmark. Vid mötet diskuterades två möjliga tidpunkter för detta gemensamma möte. Efter mötet bestämdes det att det gemensamma mötet kommer att äga rum den 25-27 augusti. Det alternativa datumet (8-10 september) är därför inte längre aktuellt.

Den **17 november** kommer alternativredovisningen, inklusive nollalternativet, att diskuteras. Till mötet kommer miljöjurist att inbjudas för att redogöra för vad som krävs enligt miljöbalken.

Vid protokollet

Lars Birgersson

Justeras

Ulf Färnhök

SKI

SKB

Oskarshamns kommun

SSI